

موریانه در خانه
خانواده در جامعه ایران معاصر:
آسیب‌ها و بایسته‌ها

ابراهیم شفیعی سروستانی

سرشناسه: شفیعی سروستانی، ابراهیم،
عنوان و نام پدیدآور: موریانه در خانه: خانواده در جامعه ایران معاصر؛ آسیب‌ها و بایسته‌ها / ابراهیم شفیعی سروستانی.
مشخصات نشر: تهران: موعود عصر (عج)، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری: ۱۳۶ ص.
شابک: ۷۰۰۰۰ ریال ۷-۶۰-۲۹۱۸-۹۶۴-۹۷۸
وضعیت فهرست‌نویسی: فیا
موضوع: خانواده‌ها--ایران
موضوع: Families--Iran
موضوع: خانواده‌ها--ایران--جنبه‌های جامعه‌شناختی
Families--Iran--Sociological aspect
موضوع: خانواده‌ها--ایران--جنبه‌های روانشناسی
Families--Psychological aspect--Iran
رده‌بندی کتبی: ۳۹۶ م۸۷ش/۴۶۶ HQ
رده‌بندی دیوید: ۵۰۰/۳۰۶
شماره کتابشناسی آبی: ۴۹۵۱۰۰۵

موریانه در خانه

(خانواده در جامعه ایران معاصر؛ آسیب‌ها و بایسته‌ها)

نویسنده: ابراهیم شفیعی سروستانی

ناشر: موعود عصر (عج)

ویرایش: واحد پژوهش موعود

شابک: ۷-۶۰-۲۹۱۸-۹۶۴-۹۷۸

شمارگان: ۵۰۰

نوبت چاپ: اول

سال و محل نشر: تهران ۱۳۹۶

قیمت: ۷۰۰۰۰ ریال

نشانی ناشر: تهران صندوق پستی ۸۳۴۷-۱۴۱۵۵

تلفن: ۸۸۹۴۱۳۳۵-۸۸۹۴۱۳۳۷ نامبر: ۸۸۹۴۱۴۰۲

فروشگاه اینترنتی: www.yaranshop.ir

فهرست مطالب

۷	 مقدمه
۱۱	 فصل اول: آسیب شناسی خانواده در ایران
۱۳	 ۱. کاهش ازدواج و افزایش طلاق
۱۷	 ۲. کم رنگ شدن کارکردهای اساسی خانواده
۲۱	 ۳. نارضایتی همسران از روابط جنسی خود
۳۳	 ۴. خشونت نسبت به همسر
۳۷	 ۵. خیانت به همسر
۴۸	 ۶. روابط پیش از ازدواج
۵۲	 ۷. تغییر فرهنگ و سبک زندگی حاکم بر خانواده‌ها
۵۴	 ۸. استفاده بی رویه از اینترنت و فضای مجازی
۵۹	 ۹. کاهش نرخ زاد و ولد
۶۷	 فصل دوم: راهکارها و بایسته‌ها
۶۹	 ۱. فراهم آوردن امکان تشکیل خانواده برای همه
۷۰	 ۲. پی‌ریزی اقتصاد عادلانه و تأمین نیازهای اساسی اقتصادی مردم
۷۳	 ۳. برقراری نظام تأمین و رفاه اجتماعی فراگیر و کارآمد

۴. توانمندسازی جوانان برای تشکیل و اداره خانواده..... ۷۶
۵. تقویت مبانی اعتقادی و اخلاقی جامعه..... ۸۱
۶. توجه ویژه به آموزش و تربیت جنسی اقشار گوناگون..... ۸۴
۷. هوشیارسازی جوانان و نوجوانان در زمینه پیامدهای روابط قبل از ازدواج..... ۹۹
۸. مصونیت بخشی به خانواده‌ها در برابر امواج شبکه‌های ماهواره‌ای..... ۱۰۰
۹. جلوگیری از گسترش فرهنگ و سبک زندگی غربی..... ۱۰۳
۱۰. گفتمان‌سازی در زمینه ضرورت افزایش زادو ولد..... ۱۰۷
- نتیجه..... ۱۱۷
- فهرست منابع..... ۱۱۹

مقدمه

در «قانون اساسی جمهوری اسلامی»، از خانواده، به عنوان «واحد بنیادین جامعه» یاد و پاسدار، اقدامات آن بر عهده حکومت اسلامی گذاشته شده است. در بخشی از مقدمه این قانون، زیر عنوان «زن در قانون اساسی»، نگرش قانون گذار جمهوری اسلامی به خانواده چنین بیان شده است:

خانواده، واحد بنیادین جامعه و کانون اصلی رشد و تعالی انسان است و توافق عقیدتی و آرمانی در تشکیل خانواده که زمینه ساز اصلی حرکت تکاملی و رشد یابنده انسان است، اصل اساسی بوده و فراهم کردن امکانات جهت نیل به این مقصود، از وظایف حکومت اسلامی است.

بر اساس این نگرش به خانواده، در اصل دهم قانون اساسی چنین مقرر شده است:

از آنجا که خانواده واحد بنیادین جامعه اسلامی است، همه فواید و مقررات و برنامه ریزی های مربوط، باید در جهت آسان کردن تشکیل خانواده، پاسداری از قداست آن و استواری روابط خانوادگی بر پایه حقوق و اخلاق اسلامی باشد.

در بند ۱۲ سیاست های کلی برنامه پنجم توسعه، (مصوب ۱۳۸۱/۲۱)

۱۳۸۷) نیز که در چارچوب سند چشم‌انداز بیست‌ساله نظام جمهوری اسلامی تدوین شده، بر ضرورت «تقویت نهاد خانواده و جایگاه زن در آن و در صحنه‌های اجتماعی و استیفای حقوق شرعی و قانونی بانوان در همه عرصه‌ها و توجه ویژه به نقش سازنده آنان»^۱ تأکید شده است.

در بند دوم «سیاست‌های کلی جمعیت» (مصوب ۱۳۹۳/۲/۳۰) نیز به موضوع خانواده و لزوم «رفع موانع ازدواج، تسهیل و ترویج تشکیل خانواده و افزایش فرزند، کاهش سن ازدواج و حمایت از زوج‌های جوان و توانمندسازی آنان در تأمین هزینه‌های زندگی و تربیت نسل صالح و کارآمد» توجه شده است.

در مقدمه «سیاست‌های کلی خانواده» (مصوب ۱۳۹۵/۰۶/۱۳) در زمینه جایگاه خانواده «جامعه اسلامی چنین آمده است:

خانواده، واحد بنیادی و سنگ بنای جامعه اسلامی و کانون رشد و تعالی انسان و پشتوانه سلامت و بالادگی اقتدار و اعتلای معنوی کشور و نظام است.^۲

همچنین در بند پنجم این سیاست، بر ضرورت «تحکیم خانواده و ارتقای سرمایه اجتماعی آن بر پایه رضایت، انسجام، خدمت و احترام و مودت و رحمت» با بهره‌گیری از راهکارهای زیر تأکید شده است:

- به‌کارگیری یکپارچه ظرفیت‌های آموزشی، تربیتی و رسانه‌ای کشور در جهت تحکیم بنیان خانواده و روابط خانوادگی؛
- فرهنگ‌سازی و تقویت تعاملات اخلاقی؛

۱. پایگاه اطلاع‌رسانی مجمع تشخیص مصلحت نظام:

<http://www.maslahat.ir/>

۲. همان.

- مقابله مؤثر با جنگ نرم دشمنان برای فروپاشی و انحراف روابط خانوادگی و رفع موانع و زدودن آسیب‌ها و چالش‌های تحکیم خانواده؛

- ممنوعیت نشر برنامه‌های محلّ ارزش‌های خانواده؛

و استفاده مؤثر خانواده از اوقات فراغت به صورت جمعی.^۱

بر معظم انقلاب اسلامی نیز بارها در سخنان خود، بر اهمیت و تقدس نهاد خانواده تأکید کرده و از جمله می‌فرماید:

خانواده کلمه آیه است، کلمه طیبه هم خاصیتش این است که وقتی یک جایی بد رجه می آید، مرتب از خود برکت و نیکی می تراود.^۲

ایشان دربارهٔ ضرورت تحکیم بنیان خانواده و آثار آن نیز می‌فرماید:

هر کشوری که در آن، بنیان خانواده مستحکم باشد، بسیاری از مشکلات آن کشور، به‌خصوص مشکلات اخلاقی، معنوی به برکت خانوادهٔ سالم و مستحکم برطرف می‌شود یا اصلاً وجود نمی‌آید.^۳

مقام معظم رهبری در یکی دیگر از سخنانش خود در این باره می‌فرماید:

تشکیل خانواده اگر به شکل سالمی صورت بگیرد و اخلاق حاکم بر زوجین، صحیح و منطقی و منطبق با اصول شرع باشد، پادشاه خداوند معین فرموده باشد، این پایه اصلاح جامعه و پایه سعادت است. ^۴

۱. یابگاہ اطلاع رسانی مجمع تشخیص مصلحت نظام.

۲. خطبه عقد، ۱۳۷۹/۱۲/۱۵. در: پایگاه اطلاع رسانی دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای.

<http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=21428#53>

۳. خطبه عقد، ۱۳۷۶/۹/۲. در: پایگاه اطلاع رسانی دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای.

٤. خطه عقد، ١٣٨١/٣/٨. د: همان.

متأسفانه با وجود تأکیدهای فراوانی که در قانون اساسی و سیاست‌های کلی نظام جمهوری اسلامی و همچنین سخنان مقام معظم رهبری در زمینه نقش بنیادین خانواده در نظام جمهوری اسلامی و ضرورت تحکیم آن آمده است، در سال‌های پس از پیروزی انقلاب اسلامی و استقرار نظام اسلامی در «ایران»، به این موضوع چنان‌که شایسته است، توجه نشده و همین امر موجب بروز آسیب‌ها و چالش‌های گوناگونی در جامعه ما شده؛ آسیب‌ها و چالش‌هایی که کیان خانواده را تهدید کرده و موجب تضعیف و ریزش آن شده است.

با توجه به آنچه گفته شد، در فصل اول این کتاب، برای ارائه یک تصویر کلی و اجمالی از وضعیت خانواده در جامعه «ایران معاصر»، به آسیب‌شناسی خانواده در ایران، بر اساس پژوهش‌ها و مطالعات انجام شده پرداخته و در فصل دوم نیز، راهکارها و بایسته‌های تحکیم خانواده با تأکید بر راهکارها و بایسته‌های فرهنگی بیان شده است.

با امید به اینکه این پژوهش، راه‌شا و الهام‌بخش همه کسانی باشد که در پی فرهنگ‌سازی برای تحقق جامعه خانواده محور و تحکیم بنیان خانواده هستند.

دکتر سید شفیعی سروستانی

عضو هیئت علمی دانشگاه تهران و حدیث

تابستان ۱۳۹۶